

Symposium Stichting Leerstoel Executie- en Beslagrecht 11 oktober 2024

Transparantie van vermogen

De gerechtsdeurwaarder heeft duidelijkheid nodig over de inkomens- en vermogenspositie van een schuldenaar. Dat voorkomt zinloos werk, onnodige kosten, stress en vooral: rechtsongelijkheid. Gerechtsdeurwaarders, juristen en wetenschappers bespreken het thema onder voorzitterschap van prof. mr. Kasper Krzemiński. Waarom heeft de curator meer bevoegdheden dan de gerechtsdeurwaarder, hoe zit het met de privacy, hoe werkt de WSNP, en hoe achterhaal je *assets* in het buitenland?

In de Mariënhof, een vijfhonderd jaar oud stadsklooster in Amersfoort, zijn op deze vrijdagmiddag ongeveer honderd gerechtsdeurwaarders en andere genodigden aanwezig. Het symposium is georganiseerd door de KBvG en de Stichting Leerstoel Executie- en Beslagrecht. Kasper Krzemiński, bijzonder hoogleraar Executie- en beslagrecht aan de Universiteit van Amsterdam (UvA), opent het seminar. Chris Bakhuis – Van Kesteren, voorzitter van de KBvG, noemt transparantie van vermogen een lang gekoesterde wens. ‘Het zorgt voor een betere invordering bij degenen die wél vermogen hebben, en voorkomt onnodige kosten als er geen verhaalsmogelijkheden zijn. Zo vergroot transparantie de rechtsgelijkheid.’

Informatiebevoegdheden van de gerechtsdeurwaarder

Uitgangspunt is dat de schuldenaar met zijn hele vermogen instaat voor zijn schulden, en dat de schuldeiser op alle vermogensbestanddelen kan verhalen. In de praktijk kan dat niet altijd. ‘Of het om betalingsonwil gaat of betalingsonmacht is op zichzelf al moeilijk vast te stellen’ zegt Krzemiński. De gerechtsdeurwaarder heeft een belangrijke rol dankzij de wettelijke bevoegdheden. De schuldeiser kan zelf ook veel doen; sociale media bieden veel informatie. ‘De schatkamer van de 21^e eeuw’, noemen twee van de sprekers dat.

Een schuldenaar is na een vonnis verplicht de schuldeiser informatie te verschaffen over zijn inkomens- en vermogenspositie, zoals volgt uit het arrest Tripels-Masson¹. ‘Het nemo-tenetur-beginsel uit het strafrecht staat daaraan niet in de weg’, aldus Krzemiński. ‘In het burgerlijk recht heeft de Hoge Raad die verplichting juist aanvaard.’

Informatiebevoegdheden van de faillissementscurator

De faillissementscurator heeft ruimere bevoegdheden dan de gerechtsdeurwaarder. Dit bespreekt Angelina Bakker, advocaat bij Resor NV in Amsterdam en ruim 15 jaar faillissementscurator. In vogelvlucht gaat zij langs de bevoegdheden van de curator: inlichtingen- en medewerkingsplicht, verbod verlaten woonplaats, inbewaringstelling, getuigenverhoor, postblokkade, binnentreden en hulp van de overheid. In het kader van de medewerkingsplicht schakelt Bakker soms een gerechtsdeurwaarder in om de administratie op een gegevensdrager te bekijken om te zien of er privézaken of informatie over andere vennootschappen op staan. ‘Dat werkt heel goed.’

De gerechtsdeurwaarder heeft op veel terreinen ook bevoegdheden, maar minder vergaand. De rechtvaardiging daarvan ligt in het feit dat de curator opkomt voor de gezamenlijke belangen van de schuldeisers, en niet voor individuele belangen. De Hoge Raad lijkt dat te

bevestigen, zegt Bakker. Faillissement is alleen mogelijk als er meer schuldeisers zijn. Schuldenaren maken daar soms misbruik van door snel de steunvordering te betalen. ‘Bij misbruik zou de Hoge Raad of de wetgever het pluraliteitsbeginsel moeten nuanceren’, vindt Bakker. ‘Gebeurt dat niet, dan verdienen de gerechtsdeurwaarders ruimere bevoegdheden. Ook zij zijn onpartijdig, integer, onafhankelijk en aan tuchtrecht en geheimhoudingsplicht onderworpen’.

Transparantie en privacy

Hierna volgt een paneldiscussie over transparantie en privacy: botsende belangen en verschillende perspectieven, met Marc Janssen, cassatieadvocaat bij Banning Advocaten in Den Bosch en lid van de adviescommissie Burgerlijk Procesrecht van de NOvA, Barbara ter Kuile, gerechtsdeurwaarder bij Buik & Van der Horst in Leiden en voormalig KBvG-bestuurslid, en Gijs Molkenboer, universitair docent UvA en adviseur bij Lauxterman advocaten.

Transparantie van vermogen geeft inzicht, maar raakt aan de privacy van schuldenaren. Executie van een rechterlijke uitspraak past binnen het recht op een eerlijk proces van art. 6 EVRM en daar hoort transparantie bij. Het voorkomt ongelijkheid in die fase. Molkenboer gooit een steen in de vijver door te zeggen dat hij niet voor volledige transparantie is. Want transparantie neemt ruimte weg. ‘Stel dat een caféhouder nog twintig fusten bier bij zijn neefje heeft staan. Daarvan kan hij de schuldeiser misschien deels voldoen, maar misschien zet hij met die fusten een denderende maand neer. In het verborgene gebeuren ook goede dingen.’

In de executoriale fase komt alle informatie op tafel; dat volgt uit de redelijkheid en billijkheid. Ter Kuile wil als gerechtsdeurwaarder graag alles weten en vanuit haar professionaliteit beoordelen wat zij met de informatie doet. De executiefase biedt meer bevoegdheden, maar het kan beter. Blind beslag was als een schot hagel. Nu informeren banken over het bestaan van een bankrelatie, maar het saldo blijft onbekend. Nog steeds heeft de gerechtsdeurwaarder weinig inzicht in de verhaalsmogelijkheden, na aftrek van het beslagvrije bedrag – voor elke bank apart – en de bancaire administratiekosten. Molkenboer bepleit meer bevoegdheden voor de gerechtsdeurwaarder als ambtenaar, scherp gescheiden van de rol als opdrachtnemer van de schuldeiser. Ter sprake komt ook dat een titel twintig jaar ten uitvoer gelegd kan worden, zodat schuldeiser en schuldenaar een dynamische relatie hebben. Verder komt het verschil tussen rechtspersonen en natuurlijke personen aan bod.

De informatieplicht van de schuldenaar kan versterkt worden met een sanctie. Daarnaast kan het bevragen van derden, zoals een partner, effectief zijn. Janssen noemt het nieuwe bewijsrecht per 1 januari 2025. Daarin wordt het opvragen van informatie bij derden uitdrukkelijk in de wet verankerd.

In de executoriale fase is behoefte aan meer bevoegdheden voor gerechtsdeurwaarders, concludeert Krzemiński, en mogelijk ook in de conservatoire fase. Bijvoorbeeld zoals in België het geval is bij niet-betwiste vorderingen.

WSNP

Na een pauze houdt Femke Damsteegt, senior rechter A Rechtbank Rotterdam en lid van de Adviescommissie insolventierecht, een inleiding over de verkorting van de WSNP-duur en het verdwijnen van de uitzonderingsgronden. Kern van de WSNP is de schone lei: vorderingen zijn niet langer afdwingbaar, uitzonderingen daargelaten. Damsteegt bespreekt de hoofdlijnen van de WSNP tot de wetwijziging van 1 juli 2023.

Achtergrond van die wetwijziging is gelegen in de wens het aantal mensen met problematische schulden terug te dringen én deze mensen effectiever te helpen. Drie artikelen van de Faillissementswet wijzigen: artt. 285 en 288 (de goede trouw-termijn gaat naar drie jaar – een codificatie van bestaand gebruik - en de tienjaarstermijn vervalt) en art. 349a: de looptijd gaat naar anderhalf jaar; het startpunt wordt de dag waarop de eerste aflossing is gedaan in het kader van een buitengerechtelijke regeling, waarbij de rechtbank een langere termijn kan bepalen, tot maximaal drie-en-een-half jaar. De ingangsdatum van de looptijd is problematisch omdat de vraag is wat de dag is waarop de eerste aflossing is gedaan. Het Hof Den Haag heeft daarover prejudiciële vragen gesteld aan de Hoge Raad. Er is nog geen uitspraak, maar wel een conclusie van Advocaat-generaal De Bock.ⁱⁱ

De vraag is of deze wetwijziging brengt wat de bedoeling was, namelijk terugdringen van het aantal mensen met problematische schulden. ‘De zoektocht naar de balans tussen een schuldenaar- en schuldeiser-vriendelijk systeem is uiteindelijk een politieke afweging’, zegt Damsteegt. ‘Een belangrijke vraag daarbij is of de kwade trouw van een schuldenaar tot uitdrukking moet komen in het insolventierecht?’

Damsteegt pleit voor een radicale systeemverandering in de vorm van een ‘Wet weer op weg’ⁱⁱⁱ, met een eenvoudig, eenduidig systeem voor natuurlijke personen. De WSNP en de mogelijkheid tot faillissement voor natuurlijke personen verdwijnen dan. De termijn van de regeling van achttien maanden kan verlengd worden tot zelfs meer dan tien jaar, onder meer als er frauduleuze schulden zijn.

Internationale informatievergaring

Cathalijne van der Plas, hoogleraar Internationaal Privaatrecht aan de Universiteit Leiden en advocaat bij JahaeRaymakers, en Ludo Block, docent en onderzoeker aan de Universiteit Leiden en associate partner bij Grant Thornton Advisory, spreken over informatievergaring over buitenlandse vermogensbestanddelen. Dat doen zij losjes gebaseerd op een casus die zij samen hebben gedaan. Bij het opmaken van de jaarstukken bleken de cijfers niet aan te sluiten. Dat leidde tot nadere analyse van de betalingen, en dat leverde een concreet vermoeden van fraude op. Dan is het zaak snel te schakelen.

Art. 843a Rv kan ook grensoverschrijdend worden toegepast, maar daarover is weinig rechtspraak. ‘Veel informatie kwam uit de administratie en vervolgens uit open bronnen, die door digitalisering makkelijker toegankelijk worden’, zegt Van der Plas. ‘En van getuigen, zoals directe en indirecte collega’s’, vult Block aan. De vrouw van de verdachte bleek een villa in Turkije te hebben. Daarop volgde een spannende speurtocht, waarbij foto’s van social media werden geanalyseerd. Aan de hand van zaken als een zichtbare bergkam en de stand van de zon werd de villa met satellietfoto’s gelokaliseerd.

Na deze succesvolle *asset tracing* was de advocaat weer aan zet. In fraudezaken is de Lead Counsel vaak een Angelsaksische advocaat, omdat in common law-jurisdicties meer mogelijk is. Via de Nederlandse rechter is onder omstandigheden beslag in het buitenland mogelijk, maar het werkt niet altijd even goed. Het kan ook via de lokale rechter, alleen is niet overal conservatoir beslag mogelijk.

Tips en ideeën

Chris Bakhuis – van Kesteren sluit af en kijkt terug op de middag. ‘We hebben veel interessants gehoord over het thema, vanuit allerlei invalshoeken. In de paneldiscussie ging het van de wens naar totale transparantie, en wel zo vroeg mogelijk, via de wens naar meer transparantie alleen in de executoriale fase, tot de vraag: moet je totale transparantie wel willen? We kregen volop tips en nieuwe ideeën. Ik heb vanmiddag veel geleerd. Hartelijk dank daarvoor.’

Tijd voor de borrel in de naastgelegen ruimte, die net zo druk bezocht wordt als het symposium.

ⁱ ECLI:NL:HR:1991:ZC0338

ⁱⁱ ECLI:NL:PHR:2024:562

ⁱⁱⁱ Damsteegt publiceerde hierover in Tijdschrift voor Insolventierecht 7, 2024